

Stand.tv

Meting 27: Omgangsvormen en onbeschoft gedrag

- FACTSHEET -

Amsterdam, 18 mei 2009

drs. Frits Spangenberg

drs. Martijn Lampert

drs. Bram van der Lelij

Omgangsvormen en onbeschoft gedrag

Stand.tv

Onder de naam Stand.tv (voorheen: de Maatschappelijke Barometer) peilt Motivaction - in samenwerking met Netwerk - regelmatig de stand van het land.

Om trends te achterhalen in de tevredenheid van de bevolking over de eigen leefsituatie, de samenleving, diverse beleidsterreinen en het kabinet maken we sinds maart 2005 gebruik van een vaste set vragen.

Daarnaast maken we diepte-analyses van specifieke actuele onderwerpen. In deze 27^e meting besteden we aandacht aan de breed gevoelde zorg over de manier waarop we met elkaar omgaan.

Hieronder volgen een samenvatting, de belangrijkste onderzoeksresultaten, de onderzoeksverantwoording en een overzicht van de eerdere metingen.

Samenvatting

Vrijwel alle Nederlanders ergeren zich regelmatig aan onbeschoft gedrag van onbekenden in het openbaar. Gedragingen waaraan men zich vaak stoort zijn agressief verkeersgedrag, afval op straat gooien en grof taalgebruik. Hoewel een grote meerderheid van de bevolking vaak de behoefte heeft om anderen aan te spreken op onbeschoft gedrag geeft slechts een vijfde van de Nederlanders aan dit wel eens te doen. Veel mensen spreken anderen niet aan omdat men bang is voor de reactie van de ander (mogelijk fysiek geweld). Daarnaast geeft een grote groep aan anderen niet aan te spreken omdat men het gevoel heeft dat dit geen effect heeft (*'heeft toch geen zin'*). Als men wel iemand aanspreekt doet men dit over het algemeen eisend of dwingend (door te vragen of men met het gedrag wil stoppen). Indien men zelf onbewust onbeschoft gedrag vertoont, zou men zelf liever aangesproken worden door te benoemen wat voor effect het gedrag heeft (aangeven dat men zich er aan stoort). Mogelijk vindt men het fijner om nog de kans te krijgen om te beslissen of men het onbeschofte gedrag zal stoppen in plaats van opgedragen te krijgen dat men moet stoppen. Kortom, er is dus een verschil in hoe men mensen zelf aanspreekt en hoe men zelf het liefst aangesproken zou willen worden.

Veel Nederlanders vinden dat ons land de laatste jaren steeds onbeschofter is geworden. Hier is men niet blij mee want men zegt massaal dat onbeschoft gedrag in ons land moet worden teruggedrongen. Men denkt daarbij vooral aan meer aandacht voor opvoeding (door middel van nadruk op sociale vaardigheden in het onderwijs) en aan strengere handhaving en wetgeving (meer onbeschoft gedrag strafbaar maken en dan ook bestraffen). Men vindt overigens ook dat ouders tegenwoordig niet streng genoeg zijn bij de opvoeding van hun kinderen.

Stand van het Land

Bovenstaande resultaten over onbeschoft gedrag komen overeen met die van 'de stand van het land', waaruit blijkt dat 'de wijze waarop we met elkaar omgaan' als belangrijkste probleemgebied gezien dat om een oplossing vraagt. Hoewel de omgangsvormen volgens Nederlanders een groter probleem zijn dan de economie, is de tevredenheid over de economische situatie gestegen naar het peil van augustus 2008 (voordat de economische crisis in Nederland in een stroomversnelling kwam). Daarnaast is men meer tevreden over de democratie en de overheid. Mogelijk heeft het publieke optreden van de overheid (o.a. de burgemeester van Apeldoorn, de premier etc.) rond het drama in Apeldoorn tijdens Koninginnedag hieraan bijgedragen.

Onderzoeksresultaten Onbeschoft gedrag

Veel irritatie over onbeschoft gedrag, vooral in verkeer, op straat en in het taalgebruik

- Veel Nederlanders storen zich regelmatig aan onbeschoft gedrag van onbekenden in het openbaar.
 - Een op de vijf Nederlanders stoort zich hier dagelijks aan (20%)
 - Bijna een op de drie Nederlanders stoort zich hier wekelijks aan (28%)
 - Nog eens een op de drie geeft aan zich hier maandelijks aan te storen (28%)
 - Een klein deel (7%) stoort zich hier (bijna) nooit aan
- Gedragingen waar men zich het vaakst aan stoort zijn:
 1. agressief gedrag in het verkeer zoals bumperkleven en afsnijden (76%)
 2. afval op straat gooien (68%)
 3. grof taalgebruik (62%)
 4. honden op straat laten poepen (50%)
 5. geen excuses maken na begane fout of onbeleefdheid (50%)
- Ruim tweederde van de bevolking (69%) vindt dat steeds minder mensen zich weten te beheersen.
- Gedragingen waar men zich minder aan stoort zijn:
 1. niet rechts houden op een roltrap (6%)
 2. uitdagend gekleed gaan, bijvoorbeeld veel bloot tonen (7%)
 3. roken (19%)

Mensen spreken anderen niet aan uit angst voor fysiek geweld of "omdat het toch geen zin heeft"

- Een op de vijf Nederlanders (19%) geeft aan onbekenden aan te spreken op onbeschoft gedrag in het openbaar.
- De overgrote meerderheid (ongeveer 80%) doet dit niet.
- Ruim een op de drie Nederlanders (36%) spreekt anderen niet aan uit angst voor fysiek geweld.
- Nog eens een op de drie (34%) spreekt anderen niet aan omdat men het gevoel heeft dat dit toch geen zin heeft.
- Opvallend is dat 12% aangeeft anderen niet aan te spreken omdat men daar geen behoefte aan heeft. Het lijkt erop dat een groot deel van de bevolking wel behoefte heeft om anderen aan te spreken, maar dit niet durft of het gevoel heeft dat dit geen zin heeft.

Sociale controle afgenomen

- Ruim driekwart van de bevolking (78%) vindt dat het steeds minder geaccepteerd is om elkaar in het openbaar aan te spreken op onbeschoft gedrag.

Anderen aanspreken door effect van het gedrag te benoemen en verzoeken te stoppen

In het onderzoek is gevraagd naar hoe mensen anderen die onbeschoft gedrag vertonen geneigd zijn aan te spreken:

- Een kwart van de bevolking (25%) zou anderen aanspreken door te vragen op iemand zou willen stoppen met het gedrag.
- Nog een kwart probeert (24%) dit te doen door een vriendelijke opmerking te maken.

- Een vijfde van de Nederlanders (19%) zou het persoonlijker maken door iemand erop wijzen dat men zich stoort aan het gedrag van de ander.
- Nog een vijfde zou een sarcastische opmerking maken (18%).

Vervolgens is gevraagd naar de wijze waarop mensen zelf aangesproken zouden willen worden als men (onbewust) onbeschoft gedrag vertoont.

- Men zou zelf het liefst aangesproken willen worden doordat iemand erop wijst zich aan het gedrag te storen (36%), door een vriendelijke opmerking (35%) of doordat iemand vraagt met het gedrag te stoppen (25%).
- Opvallend is dat de nummer één manier waarop mensen anderen aanspreken (*vragen om te stoppen*, 25%) niet overeenkomt met de nummer één manier waarop mensen zelf graag aangesproken willen worden (*zeggen dat het je stoort*, 36%). Hieruit valt af te leiden dat het benoemen van het gevoel dat men van onbeschoft gedrag krijgt (zeggen dat het stoort) waarschijnlijk meer effect zal hebben dan louter te eisen dat iemand zijn of haar gedrag stopt.
- Het minst graag zou aangesproken willen worden met een sarcastische opmerking (4%).
- Slechts 4% zou niet aangesproken willen worden als men zich (onbewust) onbeschoft gedraagt.

Men gedraagt zich liever nooit onbeschoft in het openbaar

- Slechts 4% van de Nederlanders zegt dat het soms leuk is om je in het openbaar onbeschoft te gedragen. 82% is het hiermee oneens.

Onbeschoft gedrag terugdringen door meer aandacht voor sociale vaardigheden in het onderwijs, betere handhaving en strengere wetgeving

- 83% van de Nederlanders vindt dat onbeschoft gedrag de afgelopen jaren in Nederland is toegenomen.
- Een grote meerderheid van de Nederlanders (85%) vindt dat we moeten proberen onbeschoft gedrag in het openbaar terug te dringen. Mensen die het hier niet mee eens zijn denken dat dit geen zin heeft (5%) , storen zich er niet zo aan (3%) of vinden het niet zo'n belangrijk probleem (2%).
- De beste manieren om onbeschoft gedrag terug te dringen zijn:
 1. meer aandacht voor sociale vaardigheden in het onderwijs (52%)
 2. wetten en regels in Nederland beter handhaven (51%)
 3. meer vormen van onbeschoft gedrag strafbaar maken (41%)
 4. meer uniformen op straat (34%)
 5. maatschappelijke dialoog over onbeschoft gedrag (30%)
 6. zichtbare gedragsregels in openbare ruimten (stickers of borden) (30%)
- Ondanks dat betere handhaving en strengere regels als beste maatregelen worden gezien om onbeschoft gedrag terug te dringen, vindt een meerderheid van de Nederlanders (54%) dat het beter is om beschaafd gedrag te belonen dan onbeschoft gedrag te bestraffen.
- Ruim driekwart van de Nederlanders (74%) vindt dat ouders niet streng genoeg zijn bij de opvoeding van hun kinderen. Mogelijk is dit ook een reden voor de roep om meer aandacht voor sociale vaardigheden in het onderwijs om onbeschoft gedrag terug te dringen.

Trends in de beleving van de samenleving

Regelmatig peilen wij met een vaste set vragen 'de stand van het land', het maatschappelijk vertrouwen en de agenda van het volk. De belangrijkste resultaten van deze laatste meting zijn hieronder weergegeven.

Betrokkenheid bij Nederland gestegen, tevredenheid persoonlijke leefsituatie laag

- De betrokkenheid bij wat er in Nederland gebeurt, is opvallend gestegen: van 59 naar 62 punten. Zo hoog heeft deze indicator sinds we dit meten (maart 2005) nooit gestaan. De impact van het drama op Koninginnedag ligt hier mogelijk aan ten grondslag. Ook het vieren van Koninginnedag op zich, de Dodenherdenking en het vieren van Bevrijdingsdag kunnen hier een rol in hebben gespeeld.
- Ten opzichte van de vorige peiling in maart 2009 is de tevredenheid met betrekking tot de Nederlandse samenleving min of meer stabiel gebleven (was 46 punten op een schaal van 1 tot 100, nu 47). De tevredenheid staat momenteel 11 punten hoger dan bij de introductie in maart 2005 (36) en 1 punt lager dan tijdens de piek in februari 2007, net na de presentatie van het regeerakkoord.
- Ook het vertrouwen dat het met de Nederlandse samenleving beter zal gaan de komende jaren is gelijk gebleven (46 punten). Dit is 4 punten hoger dan bij de start in maart 2005 (42) en 2 punten onder de vertrouwenspiek in februari 2007.
- De tevredenheid over de persoonlijke leefsituatie staat met 60 punten, net als afgelopen maart, historisch laag.

Fors herstel van vertrouwen in de economie

- De tevredenheid op bijna alle maatschappelijke gebieden is toegenomen. Dit zien we het meest terug bij de economie (+6 punten). De economie is hiermee weer terug op het niveau van augustus 2008, net voordat de kredietcrisis in Nederland in een stroomversnelling kwam (de plotseling verslechterende situatie bij Fortis en het daarop volgende reddingsplan van de Nederlandse en Belgische overheid).

Tevredenheid met sociale zekerheid en overheid piekt

- Ook de tevredenheid over de sociale zekerheid (+5 punten) en de overheid (+3) is flink gestegen. Vanaf het moment dat we dit meten (maart 2005) is de tevredenheid hierover nog nooit zo hoog geweest. Het uitblijven van een hard besluit over het verhogen van de AOW-leeftijd heeft hier mogelijk aan bijgedragen. Andere mogelijke verklaringen zijn: alle aandacht voor de kredietcrisis, de werktijdsverkortingsregeling, de aandacht voor bedrijven die het moeilijk hebben en het besluit de overheidsinvesteringen op te voeren en pas later te gaan bezuinigen. Specifiek ten aanzien van de toenemende tevredenheid met de overheid speelt wellicht ook de zichtbaarheid rond de Mexicaanse griep een rol.
- Ook de tevredenheid over de democratie is fors gestegen (+4). Die is in Nederland nog nooit zo hoog geweest. De dataverzameling heeft plaatsgevonden net na Koninginnedag, Dodenherdenking en Bevrijdingsdag. Deze nationale gebeurtenissen, waarin de bevolking massaal participeert en de zichtbaarheid van de koningin en de premier na het drama in Apeldoorn, hebben mogelijk het democratisch vertrouwen een impuls gegeven.

Veel tevredenheid over het Koningshuis

- Bij deze 27ste meting van de stand van het land is voor het eerst het koningshuis meegenomen. Van de 20 voorgelegde maatschappelijke onderwerpen blijkt de tevredenheid met het koningshuis het hoogst te scoren (66 punten op een schaal van 1 tot 100). Op de tweede plaats komt wonen (62 punten), op de laatste plaats normen en waarden (41 punten).

Maatschappelijke prioriteiten: omgangsvormen overvleugelen economische crisis in agenda van het volk

- De probleemgebieden die volgens de bevolking het meest dringend om een oplossing vragen zijn achtereenvolgens:
 1. De wijze waarop mensen met elkaar omgaan: 17% (+5 procentpunt)
 2. De economische situatie: 15% (-10 procentpunt)
 3. Normen en waarden: 14% (+4 procentpunt)
 4. Zorg: 11% (stabiel)
 5. Sociale zekerheid: 6% (-1 procentpunt)
- De economische situatie, bij de vorige meting in maart (2009) met 25% nog de absolute topprioriteit, is dus veel minder urgent geworden. De wijze waarop mensen met elkaar omgaan en normen en waarden hebben daarentegen een flinke stijging doorgemaakt. Dit laatste zal hoogstwaarschijnlijk ook te maken hebben met het Koninginnedag-drama.
- De eerste positie van 'omgangsvormen' is overigens niet nieuw. In de meeste van de 26 eerdere metingen sinds maart 2005 stond dit onderwerp bovenaan de agenda van het volk.

Kabinetsbeleid minder negatief beoordeeld

- 24% is van mening dat het kabinetsbeleid de gesteldheid van de samenleving verslechtert. Dit is een forse daling ten opzichte van de laatste meting in maart (was toen 31%).
- 51% is van mening dat het huidige kabinetsbeleid de gesteldheid van de samenleving niet zal veranderen (een stijging met 10 procentpunt). Dit percentage is sinds de start van dit trendonderzoek nog nooit zo hoog geweest.
- 9% van de Nederlanders zegt dat het huidige kabinetsbeleid de gesteldheid van de Nederlandse samenleving verbetert. Dat is een kleine daling ten opzichte van de vorige metingen in maart (was toen 12%)
- 16% heeft geen mening over de invloed van het kabinetsbeleid op de huidige samenleving.
- Tweederde van de bevolking heeft dus geen uitgesproken positief of negatief oordeel over de invloed van het kabinetsbeleid op de samenleving. Men gelooft dat het kabinet weinig invloed heeft of heeft hier geen mening over.

Methode van onderzoek

Het onderzoek is gebaseerd op een vragenlijst onder een representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking van 18 tot en met 70 jaar (n=619).

De dataverzameling vond plaats op 6 en 7 mei 2009. Voor de dataverzameling is gebruikgemaakt van het StemPunt.nu-panel van Motivaction (www.stempunt.nu) waaraan nu ruim 90.000 Nederlanders deelnemen.

Bij de steekproeftrekking is gebruikgemaakt van propensitysampling, een techniek om tot een zo representatief mogelijke bruto steekproef te komen op een groot aantal variabelen, waaronder Mentality-milieu (waardeoriëntaties), en waarin ook rekening wordt gehouden met de responsgeneigdheid van de panelleden (panelleden met een lage responsgeneigdheid worden oversampled in de bruto steekproef). De netto steekproef is vervolgens propensity gewogen voor opleiding, leeftijd, geslacht, Nielsen-regio, Mentality-milieu (waardeoriëntaties) en stemgedrag Tweede Kamerverkiezingen 2006.

Overzicht metingen Stand.tv (voorheen: de Maatschappelijke Barometer)

Meting	Thema	Datum uitzending
1	Introductie barometer	07-03-2005
2	Softdrugsbeleid	18-04-2005
3	Tolerantie	02-05-2005
4	Maatschappelijke klimaat na het referendum over Europese grondwet	16-06-2005
5	Acceptatie homoseksualiteit	04-07-2005
6	Begroting van het Volk 1	19-09-2005
7	Extra meting Stand van de barometer	19-09-2005
8	Theo van Gogh/Vrijheid van meningsuiting	02-11-2005
9	Vrijwilligerswerk en mantelzorg	06-12-2005
10	Wensen en verwachtingen voor 2006	30-01-2006
11	Gezondheid, eten en overgewicht	27-03-2006
12	Europa	31-05-2006
13	Begroting van het Volk 2	18-09-2006
14	Programma van het Volk (maatschappelijk vertrouwen en veiligheid)	11-10 & 18-10-2006
15	Programma van het Volk (economie en inrichting)	25-10 & 01-11-2006
16	Programma van het Volk (overheid, politiek en verzorgingsstaat)	08-11 & 15-11-2006
17	Programma van het Volk (programma, partijfilosofie, leiderschap)	20-11-2006
18	Het nieuwe regeerakkoord	26-02-2007
19	Klimaatverandering	02-07-2007
20	Begroting van het Volk 3	17-09-2007
21	Nederland 6 jaar na 11 september	10-09-2007
22	Fitna	28-03-2008
23	Meting stand van de barometer	15-09-2008
24	Stand van de Barometer, kredietcrisis en schulden	10-11-2009
25	Gevolgen financiële crisis onder Nederlandse bevolking	13-03-2009
26	De achterban van de PVV	20-04-2009
27	Omgangsvormen en onbeschoft gedrag	18-05-2009

Informatie

Voor nadere toelichting kunt u contact opnemen met:

Frits Spangenberg
f.spangenberg@motivaction.nl

Martijn Lampert
m.lampert@motivaction.nl

Bram van der Lelij
b.vanderlelij@motivaction.nl

MOTIVACTION

research and strategy

Postbus 15262

1001 MG AMSTERDAM

Marnixkade 109 F

1015 ZL AMSTERDAM

T +31 (0)20 589 83 83

F +31 (0)20 589 83 00

W www.motivaction.nl